

VADSTENA-AKADEMIEN 2005

ÖDETS LOTTER: Demofonte & Fiffiga Änkan

Dramatik, romantik och kvickheter i en föreställning med storslagen 1700-talsmusik!
Före föreställningen hålls en introduktion. *Ödets lotter* uppförs i Bröllopsalen på Vadstena slott
22, 23, 26, 28, 29 & 31 juli kl. 1, 3, 4, 6, 7, 9, 10, 12, 13 & 14 augusti kl. 19.00.

I samarbete med Kungliga Musikhögskolan.

* Föreställningen 6 aug direktsänds av SR P2 och börjar då kl. 19.30

Barockshop

Barocka arior, nutida texter och spektakulära kostymer i en performance på Vadstena Gamla teater
lördag den 9 juli kl. 19.00, söndag den 10 juli kl. 14.00 & 17.00. Ett samarbetsprojekt mellan Vadstena-
Akademien och Linköpings universitet.

Huvudsaken

Nyskriven opera som uruppförs på Vadstena slott den 24 september kl. 15.00 och sedan spelas på skol-
turné i Östergötland t.o.m. 21 oktober. Ett samarbete mellan Östgötamusiken och Vadstena-Akademien.

KURSER/SEMINARIER

Masterclass med Susanne Rydén 22–28 juli. Sång och interpretation med betoning på äldre tiders
musik för sångare. Ett samarbete mellan Vadstena folkhögskola och Vadstena-Akademien.

Lärarseminarium hålls 10–11 augusti inför föreställningen *Huvudsaken* för lärare i Östergötland som
vill ha introduktion till fördjupat förarbete. Kostnadsfritt studiematerial med cd.

KONSERTER

Hajlajts lördag den 9 juli kl. 15.00. Utomhuskonsert med sommarens solister i Hamnparken.

Barockkonsert med Susanne Rydén onsdag den 27 juli kl. 19.00 i Stora rikssalen, Vadstena slott.

Midnattskonsert måndag den 8 augusti kl. 22.00 i Dormitoriet, Sancta Birgitta klostermuseum.

Lunchkonsert torsdag den 28 juli kl. 14.00 i Stora rikssalen, Vadstena slott.

Re:Orient i Vadstena

Sacred Tales med Sarband

Söndag 24 juli kl 19.30 i Stora rikssalen, Vadstena slott.

Sarband, en av världens främsta ensembler inom tidig musik, framför verk av kvinnliga medeltida
tonsättare. Re:Orient i samarbete med Vadstena-Akademien.

Den mystika erfarenheten

Söndag 24 juli kl 16.00 i kapitelsalen, Sancta Birgitta klostermuseum.

Föreläsning och samtal med professor Catharina Stenqvist om mystika erfarenheter som medel för att
nä kunskap om det gudomliga.

BILJETTER

Vadstena Kulturcentrum 0143-150 37 eller BiljettDirekt 077-170 70 70 / www.ticnet.se

Mer information på www.vadstena-akademien.org

STIFTELSEN INTERNATIONELLA VADSTENA-AKADEMIEN

Juni–aug: OBS! Ny adress: Klostergatan 7, 592 30 Vadstena. Tel 0143-122 29, fax 0143-129 03.

Sept–maj: Bergsgatan 57, 112 31 Stockholm. Tel 08-652 61 80, fax 08-650 82 30.

info@vadstena-akademien.org www.vadstena-akademien.org

REDAKTION: LINA ERSTRÖM, HANNA FÄLLMAN, ANNICA SANDH, NILS SPRANGENBERG. FOTOGRAFER: LINA ERSTRÖM, HANNA FÄLLMAN, MARGOT LANDE, JAKOB ROSE, ANNICA SANDH. FORMGIVNING: TOMAS JONSSON / OESKALIT. TRICK: BOHILINS GRAFISKA AB, 2005

VADSTENA-AKADEMIEN 2005

INNEHÅLL

s.3 Kära publik!

ÖDETS LOTTER

- s.5 Produktionsuppgifter och medverkande
- s.6 Handlingen i *Ödets lotter*
- s.8 Bakom kulisserna till *Ödets lotter*
Hur skaka liv i en gammal opera?
- s.10 Brölloppsalens språk
– en utmaning för scenografen
- s.11 Skisserna får liv i kostymateljén
- s.13 Ett samarbete med KMH
- s.14 En epoks musikaliska testamente
- s.17 Medverkande

SPONSORER

- s.24 De Aderton – prisbelönt sponsorgrupp

BAROCKSHOP

- s.43 Produktionsuppgifter och medverkande
- s.44 Mer än ord kan förklara
- s.45 Ett samarbete med Linköpings universitet

HUVUDSAKEN

- s.46 Med musikdramatik på schemat
- s.47 Handling och medverkande

VÅRA SPELPLATSER

- s.48 Vadstena slott, Brölloppsalen
- s.49 Vadstena Gamla teater

- s.50 Om vår vänförening

- s.51 Tack till...

- s.51 Personal, styrelse och konstnärliga rådet

- s.52 Spelplan 2005 och adressuppgifter

KÄRA PUBLIK!

I DEN KLASSISKA SKOLNINGEN av sångrösten spårar vi en lång tradition med sina starkaste rötter i barockens Italien. En tradition där röstens uttrycksstyrka och skönhet står i fokus, och där rösten i behård skolning drivs till sin yttersta gräns med absoluta krav på teknisk virtuositet, precision och musikalisk stilkänsla.

DENNA SÅNGKONST kan liksom klassisk balett urarta till ren teknisk uppvisning utan djupare innehåll. Men dessa båda konstarter kan också i sina bästa stunder, var och en på sitt sätt, förmedla unika insikter om våra gemensamma mänskliga villkor.

SÅNGEN KRÄVER av sina utövare förutom stor begåvning också många år av hårda studier och försök. Detta leder inte heller självklart till stor framgång; konkurrensen är knivskarp på sångarnas arbetsmarknad.

Att så många begåvade unga människor trots dessa uppenbara svårigheter vill satsa så hårt på detta vårt gemensamma kulturarv kan verka märkligt och otidsenligt. Särskilt i vårt tidevarv där snabbhet premieras och lättförtjänta framgångar

i mediepopulära genrer belönas med »femton minuter i rampljuset«. Den konst som kräver det extraordinära har tack och lov dock alltid utövat en sällsam lockelse både på sina utövare och på sin publik.

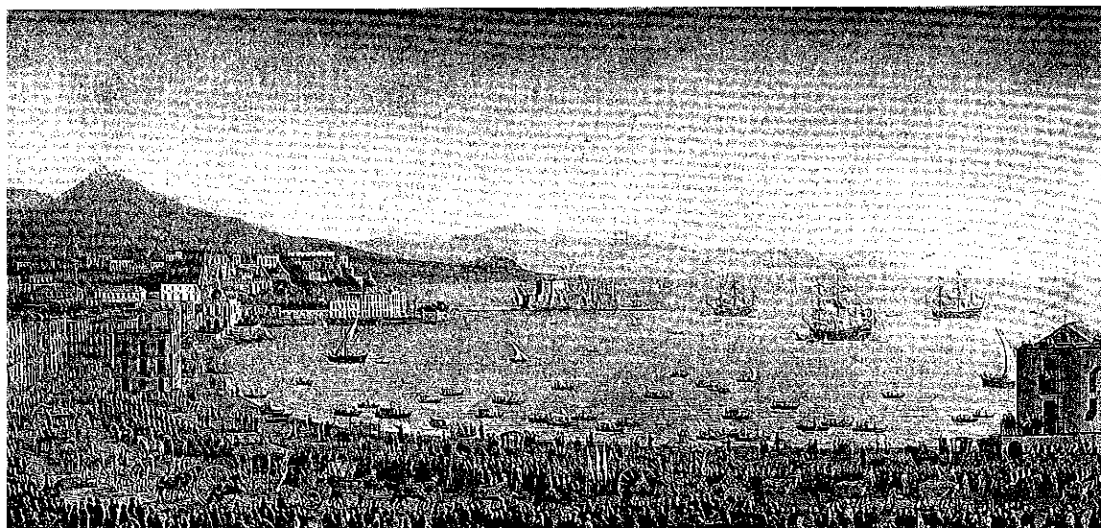
I SOMMAR FÅR VI, med unga kulturhjältar som ciceroner, förmånen att gräva djupt ner i våra operarötter. Där – i barockens sköna linjer och virtuosa utsmyckningar, vilda språng, ljuva melodier och pärlande tonkaskader – finslipas förmågan att till er, kära publik, virtuost och skönt kommunicera sångens och operans känsla och sanning. Styrkta till kropp och själ kan vi efter föreställningen gå ut i sommarkvällen, fyllda av förundran över människans förmåga att överträda sig själv.

Nils Spangenberg, konstnärlig ledare

ÖDETS III LOTTER

ÖDETS LOTTER

DEMOFOONTE – musikdrama & **FIFFIGA ÄNKAN** (*La Vedova Ingegnosa*) – intermezzo
Uruppförande i Neapel 20 januari 1735

Musik Francesco Mancini, Domenico Sarro, Leonardo Leo & Giuseppe Selitti

Libretto Pietro Metastasio (*Demofonte*) och Tomaso Mariani Romano (*La Vedova Ingegnosa*)

Musikalisk edition Anders Wiklund

Översättning Per-Erik Öhrn

Musikalisk ledare och cembalo Mark Tatlow

Regi William Relton

Scenografi och kostym Carolina Wolff

Ljus Maria Ros Palmklint

Mask Katrin Wahlberg

I rollerna

DEMOFOONTE

Demofonte – Nikola Matišić

Matusio – Karl Rombo

Cherinto – Erik Enqvist

Creusa – Ida Falk Winland

Timante – Karolina Blixt

Dircea – Trine Bastrup Møller

Olinto – Harald Henriksen/Sammie Sloodman/

Anton Roshamn (stum roll)

FIFFIGA ÄNKAN

Drusilla – Elisabeth Bodén Haglund

Strabone – Johan Fägerlind

Volpino/Drusillas betjänt – Julius Jonzon (stum roll)

Sergio/Strabones assistent – Markus Westerberg (stum roll)

Orkester

Mark Tatlow – Musikalisk ledare/cembalo

James Duddle – Repetitör/cembalo

Fredrik From – Konsertmästare

Hanna Sandsjö – Violin I

Julia Dagerfelt – Violin I

Sofia Wänström – Violin II

Britta Swanberg – Violin II

Emma-Lina Isaksson – Violin II

Sara Toftgård – Viola

Charlotta Lindgren – Viola

Kate Hearne – Violoncell

Alkuin Linsenhoff – Violoncell

Jacob Bartilson – Kontrabas

Kungl. Musikhögskolan

Vadstena-Akademien och Kungliga Musikhögskolan i ett samarbete kring ensemblespel på tidstroga instrument. Projektledare från Kungliga Musikhögskolan är professor Clas Pehrson och lektor Ann Wallström.

Regiassistent/inspicient Ellen Norlund **Scenmästare** John Westerlund **Scenmästare/**

Scenteknik Roger Larsson **Scenografiassistent** Malin Pierre **Scenteknik/attribut** Ulf Jonsson

Scenteknik Kay Wiberg **Scenkonsult** Martin Ljungberg **Dekorkonstruktör/snickeri** Ylva Axén

Dekormålare Lisa Laurén **Ljusassistent** Oskar Österholm **Kostymateljéchef/tillskärare** Susanna

Holmqvist **Kostymassistent** Anja Edberg **Kostymateljé** Elin Gustafsson Rallare, Monica Gustafsson,

Petra Johansson, Ida Linehag **Maskassistenter** Karin Althén, Cornelia Beskow **Barninspicient/**

scenassistent Karin Bokvist **Producent** Terese Lindström.

Sveriges Radio P2 direktsänder *Ödets lotter* lördag den 6 augusti kl 19.30. Föreställningens längd är ca 3 timmar inklusive en paus med servering. Numrerade platser. Av hänsyn till artisterna och publiken och av upphovsrättsliga skäl är fotografering och bandupptagning från salongen inte tillåten. Glöm inte att stänga av mobiltelefonen!

SR P2

HANDLINGEN I ÖDETS LOTTER

DEMOFOONTE

Kung Demofoonte

Matusio, kungens rådgivare

Timante, prins

Dircea, Matusios dotter, Timantes hustru

Olinto, Timantes och Dirceas son

Creusa, prinsessa

Cherinto, prins, Timantes yngre bror

FIFFIGA ÄNKAN

Drusilla, änka

Strabone, läkare

Volpino, Drusillas betjänt

Sergio, Strabones assistent

Del 1

VARJE ÅR KRÄVER APOLLON att en jungfru ska offras på hans altare. Namnet på alla jungfrur i riket läggs i en urna, varpå lotten får avgöra vem av dem som ska mista livet.

Kung Demofoonte har skickat bort sina döttrar så att de inte ska drabbas. Men när kungens trogne följeslagare Matusio kräver att även hans dotter Dircea ska skonas väcks kungens vrede. Straffet blir att Dircea ska offras utan lottdragning. Varken kungen eller Matusio vet att Dircea i hemlighet gift sig med kungens son och arvinge Timante och att de dessutom har en son, Olinto. Timante, som kallats hem från kriget, försöker tillsammans med sin hustru hitta ett sätt att undkomma hennes grymma öde. Oraklet har tillfrågats men givit ett tvetydigt svar:

– Ni ska förskonas från himlens vrede när en oskyldig inser att han är arvprins men saknar rätt till tronen.

Kungen meddelar Timante att prinsessan Creusa snart anländer med sitt skepp för att gifta sig med Timante. Cherinto, Timantes bror, är utsänd för att möta Creusa vid hamnen och bekänner att han älskar henne. De avbryts av Timante. När Cherinto avlägsnat sig säger Timante till Creusa att han inte kan gifta sig med henne, men uppger inte skälet. Creusa blir rasande. Hon ber Cherinto att hämnas genom att döda Timante. När Cherinto tvekar förkastar hon hans kärlek. Dircea har fångslats. Timante och Matusio försöker rädda henne.

TIMANTE AVSLÖJAR att han älskar Dircea och ber sin far att skona henne. Han står fast vid sin vägran att gifta sig med Creusa. Kung Demofoonte ger order om att Dircea omedelbart ska föras till offer-templet. Han inser att Timante inte kommer att äkta Creusa förrän Dircea är död.

Intermezzo 1

ÄNKAN DRUSILLA är uttråkad.

Hon kallar på Strabone, en nyinflyttad »läkare«, och hans assistent Sergio.

Genom låtsad krasslighet försöker hon förföra honom och få honom att ingå äktenskap.

Trots Drusillas erotiska konster avböjer Strabone äktenskap.

Intermezzo 2

STRABONE SÄLJER krims-krams på gatan tillsammans med Sergio. Han sprider ut att han har friat till Drusilla, men fått på båten.

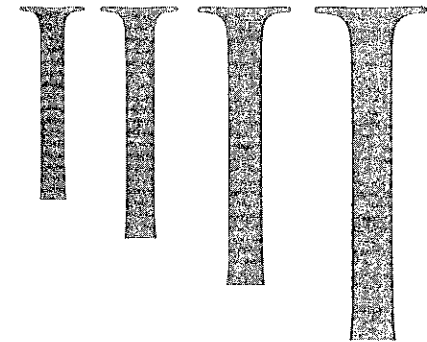
Drusilla anländer för att läxa upp Strabone. Utklädd till sin bror anklagar hon honom för att ha försökt få systemen i säng och lovat att gifta sig med henne. Hon utmanar – betjänarna emellan – Strabone på duell. Strabone förstår till slut att det är Drusilla som har klätt ut sig och hans åtrå väcks....

Del 2

TIMANTE OCH MATUSIO kommer till fängelset för att befria Dircea, men hon förklarar att det är för sent. Timante lovar då att möta Dircea vid offertemplet. Han vill rädda henne även om det betyder att hela riket går under. Dircea berättar för Creusa att hon och Timante är gifta. Dircea ber Creusa att förlåta Timante och därmed rädda honom från en säker undergång. Creusa låter sig bevakas och ber Cherinto hindra Timante från att förivra sig. Creusa ämnar själv vädja till kungen om Dirceas benådning. Creusa bekänner att hon hyser ömma känslor för Cherinto. Timantes och Dirceas flykt hindras av den rasande kung Demofoonte. Han kräver att Dircea omedelbart ska offras. Timante säger att det skulle kränka Apollon eftersom Dircea är hans maka och mor till deras barn. De slängs ner i varsin mörk fångelsehåla.

KUNGEN BEVEKAS NÄR han ser Dircea med Olinto på armen. Timante ber Cherinto att äkta Creusa och avsäger sig därmed rätten till tronen till förmån för Cherinto. Matusio avslöjar att han har funnit ett brev från Timantes döda mor. Där avslöjas att Dircea i själva verket är kung Demofoontes dotter. Creusa, kungen och Dircea firar den lyckliga vändningen. De förstår inte Timantes förtvivlan när han jagar bort dem.

Matusio berättar att Timante är hans son. Kung Demofoonte intygar att det är sant. Timante och Dircea förväxlades som spädbarn. Han ger Timante ett andra brev från modern som bevis. Kung Demofoonte håller sitt löfte till Creusa och skänker henne rikets verkliga arvprins – Cherinto. Samtidigt förlåter han Timantes svek. Oraklet spådom var sann. Timante var den oskyldige som utan rätt krävt tronen. Landet är äntligen befriat från Apollons förbannelse!

BAKOM KULISSERNA TILL ÖDETS LOTTER

OPERA SOM ALLKONSTVERK kan man orda mycket om. Oftast sker det i finare filosofiska sammanhang, exempelvis hännyttande till Wagners musikdramer och gärna i motsättning till mer ytliga och lättsamma alster. Det må vara hur det vill med den diskussionen men opera är, vare sig man vill det eller inte, ändå alltid allkonstverk. Inte minst beroende på att själva producerandet av en operaföreställning i sig omfattar så ovanligt många delar som ska sammanfogas till en helhet. Den första impulsen hos några få ska utvecklas och förädlas till just den helhet som ska synas

HUR SKAKA LIV I EN GAMMAL OPERA?

TIDIGT FÖRRA HÖSTEN började dirigenten Mark Tatlow förberedelserna inför sommarens föreställning genom att i samråd med Vadstena-Akademiens forskningsledare Anders Wiklund ta ställning till bland annat antal musiker och orkestersättning. Under kollationeringen träffade produktionsteamet sångare och musiker för första gången för att ge dem en inblick i tolkningen och leda dem rätt i arbetet med musiken. Efter kollationeringen börjar sångarna studera in materialet.

Demofonte och *Fiftiga änkan* har troligtvis inte spelats sedan mitten av 1700-talet, men kan nu, tack vare Anders Wiklunds forskning, introduceras för 2000-talet.

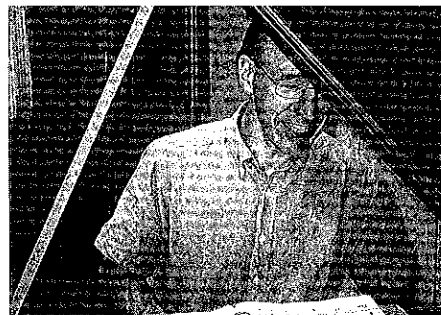
– Vi hoppas att dagens publik ska känna samma spänning i mötet med operan som dåtidens publik. Det kan betyda lite mer extrema tempi än under 1600-talet, djävare och mer färgstark ornamentik. Föreställningen kan ändå kallas tidstrogen eftersom man använder autentiskt material för att skapa en levande föreställning, säger Mark Tatlow.

I 1600- och 1700-tals opera är det främst reci-

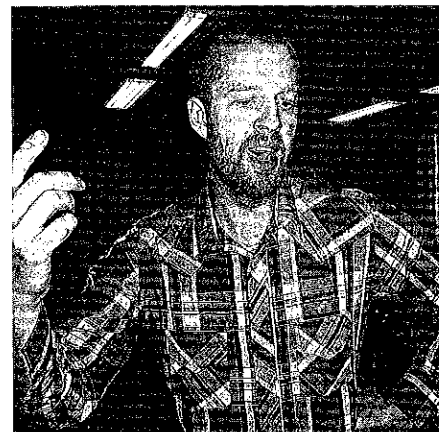
fullkomligt naturligt och självklart. För att detta ska kunna bli verklighet krävs det många människor och många timmar. Den ursprungliga impulsen ska passera genom olika temperament och yrken. När Bröllopssalen stängs för säsongen i slutet av augusti kommer uppskattningsvis 80 personer att ha lagt ner 17 612 timmar under drygt två år. Att följa vad var och en har gjort under denna långa tid skulle kräva en hel avhandling men vi vill här försöka ge er ett smakprov på något av det som skett under våren på olika platser vid olika tider.

tativen som driver handlingen framåt. Men i och med översättningen tillkommer det ytterligare en faktor – relationen mellan den nya texten och musiken.

– Fungerar inte musiken med den nya översättningen går det att göra ändringar så länge man håller sig till den musikaliska strukturen. För att kunna göra det måste man dock förstå skillnaderna mellan de olika musikaliska uttrycken. En tonsättare kan gå från ett ackord till ett annat

Mark Tatlow under musikaliska repetitioner i Vadstena under midsommarhelgen. Två månader tidigare höll han den introduktion för sångarna som refereras i texten intill.

Johan Fägerlind repeterar rollen Strabone under ledning av Mark Tatlow.

på ungefär ett dussin olika sätt och med helt olika valörer.

– »Credimi o padre« lyder den första raden i *Demofonte*. Fungerar musiken till den svenska texten – »Lyssna nu pappa« – eller måste vi göra några förändringar? Skillnaderna mellan språken påverkar valet av toner och melodi. Recitativens inslag av lex. överraskning, spänning och smärta reflekteras i musikens underliggande harmonier.

– Kompositören har gett en harmonisk ram som leder sångaren rätt. Inom den ramen kan recitativet »kryddas« på många olika sätt och genom att utnyttja de musikaliska möjligheterna kan sångaren skapa en dramatisk resa genom recitativet.

Recitativet i *opera seria** är vanligtvis lite långsammare än i *opera buffa**. Hastigheten påverkar både *appogiaturor** och pauser.

– Så var inte rädda för att föreslå förändringar. Vi ändrar inte texten så att den passar musiken. Vi förändrar musiken så att den passar texten, säger Mark Tatlow.

Han tycker sig se att man på den tiden var mer intresserad av språkets rytm än vad vi är idag.

– Jag har märkt att kompositörerna ofta väljer att växla mellan olika hastigheter. Genom att skriva med åttondelsnoter och fjärdedelsnoter

antyder tonsättaren att recitativet är något långsammare än om han använder sextondels- och åttondelsnoter. Insikten om detta kan vara ett sätt att förstå energinivån i recitativet.

– Både arior och recitativ ska kännas spontana och omedelbara, inflikar William Relton. Tänk på rytmen och på hur du skulle säga det som talad replik. Är det en dramatisk, romantisk eller intim scen och hur påverkar det hastigheten? Recitativet ska låta så naturliga som möjligt, som i en konversation. En metod Mark och jag utvecklade förra gången vi arbetade tillsammans (*Bassiano*, Gamla teatern 2001) var att vi först repeterade operan som dialog för att få den att fungera dramatiskt, för att sedan göra en melodramatisk version med musik under den talade dialogen – för att ta reda på vart musiken tar oss. Först därefter sjöng sångarna.

I ARBETET med materialet har de försökt behålla så många av de *capo-ariorna* som möjligt. De *capo-arian* utgör grunden för 1700-talskompositörerna. Ariorna ger publiken en inblick i hur en karaktär känner vid en viss tidpunkt i dramat – vilka kontrasterade känslor som rör sig inuti personen. De *capo-arian* är uppbyggda av två sektioner som i exemplet: Jag är lycklig (a), men min far har precis dött (b), därefter tillbaka till (a) men med en förändrad känsla genom (b). Genom att smaka på samma ord på många olika vis bärs kompositörens olika tankar fram. Att komma tillbaka till utgångspunkten (a) ger också sångaren möjlighet att visa sin skicklighet i ornamentering, vilket ytterligare utvecklar ordens betydelse. En liten mängd text uttrycks sålunda genom en mängd musikaliska uttryck.

Enligt William Relton repeteras inte orden i en aria i egentlig mening.

– Även om orden upprepas sker varje upprepning av en psykologisk anledning. Orden vitaliseras och något nytt tillförs.

**Recitativ* – De sjungna parterna mellan ariorna.
**Appogiatura* – Långt förslag, ett slags »utsmyckningsnot».
**Opera seria* – Heroisk eller tragisk opera.
**Opera buffa* – Komisk opera.

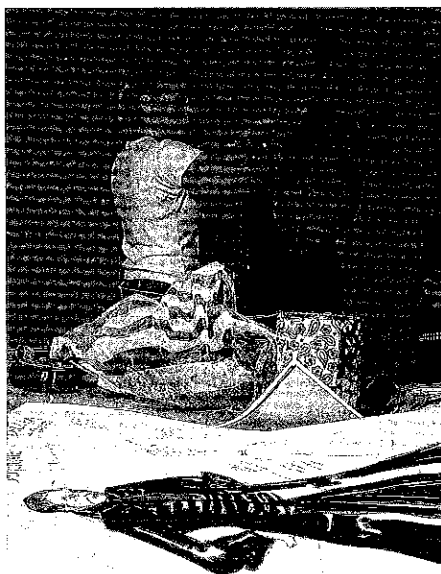
BRÖLLOPSSALENS SPRÅK – EN UTMANING FÖR SCENOGRAFEN

CAROLINA WOLFF är scenograf- och kostymdesigner i uppsättningen av *Ödets lotter*. Hon ser Bröllopsalens eget språk som den svåra utmaningen, samtidigt som hon får inspirationen från dess specifika karaktär.

– Jag och William Relton ville att *Demofonte* skulle vara ett svartvitt kostymdrama, en »film noir», men i 1700-tals tappning. Förr var italiensk opera vad Hollywood är för oss idag. Dåtidens operastjärnors glans kan liknas vid vår tids Hollywoodstjärnors, som William brukar säga, förklarar Carolina.

För att följa den svartvita grundtanken går kostymerna enbart i gråskala. Det är en konst som kräver noggrann precision. Grått kan uppfattas som många olika kulörer.

Carolina har därför under våren tillsammans med ljussättaren Maria Ros Palmklint gjort ljus-

Nikola Matisić under utprovning av *Demofontes* kostym. I förgrunden syns Carolinas kostymskiss.

Carolina har medverkat som scenografiassistent i *Vadstena-Akademien* i sju somrar. Efter att ha utbildat sig till scenograf i London är hon nu tillbaka som scenograf och kostymör för andra året. Tillsammans med scenmästare John Westerlund diskuteras ritningar till scenografin.

prov för att se hur de olika tygerna betar sig i scenljus.

– Tygvalet är det svåraste, det är det jag stöter och blöter mest. För att förtydliga status och relationer mellan de olika karaktärerna arbetar jag upp och ner i nyansskalor med olika material med olika mycket lyster i. För att få gråskalan levande fordras olika nyanser och detaljer som ligger nära varandra, men ändå långt bort.

I ÅRETS UPSÄTTNING får publiken två operor i en, *Demofonte* och *Fiffiga änkan*. Musiken i de båda verken har olika karaktär, *Fiffiga änkan* är komiskt lätttsam medan *Demofonte* är mer djup och känslösam.

– Det finns inget samband mellan de båda verken, snarare handlar det om att renodla deras särarter, de är helt skilda i innehåll och känsla.

SKISSERNA FÅR LIV I KOSTYMATELJÉN

I VADSTENA-AKADEMIENS kostymateljé arbetar ett hängivet gäng med tillverkning av kostymer till *Ödets lotter*. Sanna Holmqvist är kostymateljéföreståndare och har i 14 år arbetat med Vadstena-Akademiens kostymer. Från början var det mer av ett team-arbete, men numera är hon instruktör till kostymassistenterna. Tillskärning, mönsterkonstruktion och arbetsfördelning i ateljén tillhör hennes uppgifter. I sommar medverkar fem assisterande stipendiater i ateljén.

De flesta som söker sig till Vadstena-Akademiens kostymateljé drömmer om att i framtiden ha teaterkostym till yrke.

– Det är en exklusiv skara, de som håller på med historiska kostymer. I operavärlden bjuds de flesta tillfällena till arbete med historiska dräkter. På dramatiska teatrar och inom film är det vanligtvis mer nutida kostymer som tillverkas, berättar Sanna.

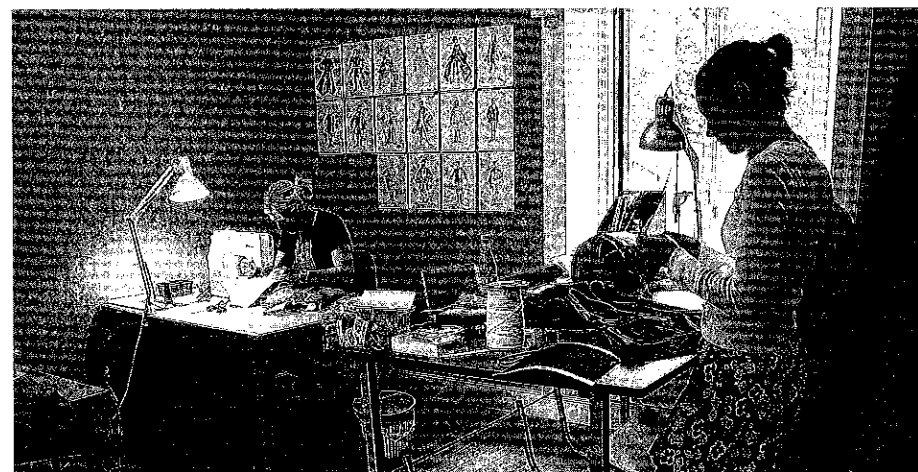
FÖRSTA HELGEN I APRIL ägde kollationeringen rum, det är då alla inblandade i projektet träffas för

första gången. Innan detta tillfälle hade produktionslaget bestående av bland andra dirigenten, regissören och scenografen arbetat fram underlag och material för sin tolkning av operan. Då träffades Sanna och scenografen/kostymören Carolina Wolff för att påbörja kostymarbetet. Tillsammans funderade de över material, konstruktion och tillskärning utifrån de skisser och inspirationscollage som Carolina gjort.

– Jag visar mina konstruktionsböcker för Carolina och tillsammans försöker vi förstå hur hennes skisser kommer att bli i verkligheten, säger Sanna.

EFTER TILLSKÄRNINGEN delar Sanna ut uppgifter till sina stipendiater. Petra Johansson, som arbetar med *Creusas* kostym, ska börja andra året på herrskrädderutbildningen i Uddevalla i höst. Hennes mål är att i framtiden arbeta med teater-skrädderi.

– Det är unikt att arbeta med teaterhistoriska kostymer. Det finns så många detaljer. Det är

Kostymateljén ligger ovanpå *Vadstena Gamla teater*. Under några hektiska sommarveckor arbetas det nästan dygnet runt.

Sanna justerar Dirceas poche...

också spännande med alla konstruktioner som inte syns utanpå, men som ändå måste finnas för att kostymen ska få sin rätta form.

ANJA EDBERG är Carolina Wolffs kostymassistent. Under våren har hon bland annat hjälpt till med tygprover, letat efter skor och ordnat med repetitionskostymer. För tillfället syr hon på innerbyxan till kung Demofontes kostym och hon får genom Vadstena-Akademiens stipendium möjligheter att lära sig mer om arbetet med historiskt kostymskapande.

– Opera är fascinerande, speciellt förstås de historiska dräkterna. Ofta finns det också en kör och då blir det många kostymer.

TIDSTYPISKA DETALJER FRÅN 1700-TALET är *pocher*, höftkuddar som användes för att framhäva de kvinnliga formerna. I ateljén finns en färdigsydd poche till Trine Bastrup Møller som sjunger Dircea i *Ödets lotter*. Dirceas kostym, som är sydd i ett ljus mellangrått tyg, kräver ungefär 120 timmars arbete och Creusas dräkt, som är mer

dekorerad och i en mörkare grå nyans, tar ännu längre tid att tillverka. I tillskärningen utgår Sanna från historiska mönster.

– Men det behövs justeringar eftersom nutidens kroppar är mer muskulösa och långa än dåtidens, berättar hon.

– De båda nämnda kostymerna syr vi helt från grunden. Av arton kostymer i årets produktion helsys sju stycken. Vissa delar av de andra kostymerna hyr vi, andra hittar vi på loppis och kläderna till intermezzot *Fiffiga änkans* karaktärer har vi letat efter i secondhandbutiker.

KOSTYMERNA SKA OCKSÅ TÅLA att användas och slitas under många föreställningar och hållbarhetskraven är mycket höga. Tvärtom vad många tror kan man inte fuska med sömnaden i teaterkostymer.

De färdigsydda kostymerna finns inte på plats i slottet förrän en och en halv vecka innan premiären. Fram till dess är det repetitionskostymerna som gäller. Under alla föreställningar kommer en stipendiat tillsammans med Sanna att finnas bakom scenen, bland annat för finjusteringar och för hjälp med påklädning.

Efter speltidens slut vill sångarna ofta köpa sina kostymer. Men de flesta sparas i ett kostymförråd, märkta med namn, roll och årtal och endast ett fåtal har genom åren varit till försäljning. Kostymer burna av kända sångare som Anne Sofie von Otter och Mikael Samuelson hänger idag i kostymateljéns intressanta kostymförråd.

...som sedan provas på Trine Bastrup Møller.

KUNGLIGA MUSIKHÖGSKOLAN OCH VADSTENA-AKADEMIEN I NYTT SAMARBETE

Vadstena-Akademien är en sluss till arbetslivet för unga musiker, sångare, scentekniker och andra som söker sig en framtid inom musikteatern. De musiker som blir delaktiga i ett samarbetsprojekt mellan Kungliga Musikhögskolan och Vadstena-Akademien får här en ny möjlighet till fördjupning.

Kungl. Musikhögskolan

Kungliga Musikhögskolan i Stockholm och Vadstena-Akademien inleder ett samarbete kring ensemblespel på tidstroga instrument. Det långsiktiga målet är att höja den pedagogiska profilen på det studium som instrumentalister bedriver vid Vadstena-Akademien, samt att ge studenter vid Kungliga Musikhögskolans klassiska institutioner ett praktiskt inslag i sina studier. Samverkan mellan Vadstena-Akademien och Kungliga Musikhögskolan innebär således en för Sverige unik utbildning i ensemblespel med fokus på tidig musik.

UTBILDNINGEN VÄNDER SIG i första hand till instrumentalister som studerat vid, eller på heltid studerar vid svenska musikhögskolor, alternativt

likvärdiga internationella utbildningar. Deltagarna ska fördjupa sig inom inriktningen tidig musik och fokusera sig på ensemblespel och uppförandepraxis, med utgångspunkt i Vadstena-Akademiens uppsättning i Bröllopsalen på Vadstena slott sommaren 2005. De kommer därefter att ingå i en ensemble, som medverkar i denna uppsättning.

ENSEMBLEN INLEDER utbildningen med en projektvecka i Stockholm på Kungliga Musikhögskolan under vårterminen, då musikerna under ledning av lektor Ann Wallström, violinist, och professor Mark Tatlow förankrar en gemensam spelstil. Som en förberedelse inför sommaren i Vadstena kommer musikerna även att delta i seminarier med professor Anders Wiklund. Förutom att spela i föreställningarna på slottet, kommer orkestern också att göra två orkesterkonserter i Vadstena.

SAMARBETET KAN GENOMFÖRAS tack vare bidrag från The Barbro Osher Pro Suecia Foundation och Helge Ax:son Johnsons stiftelse.

Under en projektvecka på KMH förankrades den spelstil som sedan ligger till grund för arbetet med Demofonte och Fiffiga änkans i Vadstena. Ovan de första noterna till Demofonte från 1735.

DEMOFOONTE, NEAPEL 1735 - EN EPOKS MUSIKALISKA TESTAMENTE

UPPTAKTEN

Det triumvirat bestående av Francesco Mancini, Domenico Sarro och Leonardo Leo vilka 1735 skulle komma att tonsätta Pietro Metastasios libretto *Demofonte* från 1733, var en frukt av den förnämliga konservatorieutbildning som gjorde Neapel till en unik musikstad. Just under 1730-talet omnämns Neapel som musikens huvudstad.

Dessa konservatorier var grundade vid olika tidpunkter under 1500-talet och var från början skolor som erbjöd utbildning, fri mat och logi för föräldralösa barn. Lärarna var till en början präster som gav eleverna en grundlig skolning i vanliga läroämnen, men eftersom kyrkan behövde de unga som röster i körsången, kom musik att rätt snart inkorporeras i undervisningen. Musiken kom snart att bli mer och mer dominerande och

efter 1630 så finner man alltfler professionella musiker bland lärarna. Många av dessa hade också andra befattningar inom det neapolitanska musiklivet och de kunde ibland få svårt att hinna med sina elever. Francesco Provenzales som var *real maestro di cappella*, rapporterades utebliven från några av sina lektioner i februari 1669, vilket renderade honom löneavdrag.

Under konservatorieutbildningen kom studenterna alltmer att bli engagerade i musiklivet och ganska snart utökades studenterna också med ungdomar utanför Neapel vilka då fick betala en avgift för sina studier. Konservatoriernas förmögenheter växte och de blev både politiska och ekonomiska maktcentra och deras karaktär av centra för högre musikutbildning accentuerades.

Metastasio (t v), eller Pietro Antonio Trapassi, italiensk poet och librettist, 1698–1782. Född i enkla omständigheter kom han att bli en av 1700-talets absolut främsta librettister. Hans texter kom att användas i över 800 verk av cirka 260 kompositörer. Metastasio sägs ha stått i ett särskilt nära förhållande till kastratsångaren Farinelli (t h), som han kallade sin tvillingdjäl.

Det vore kanske för mycket att säga att Neapel var helt självförsörjande på musik, men även om en hel del opera importerades, kunde man i stort lita till egna tonsättare och librettister för att mätta de hungriga napolitanerna vad gällde främst musikteater. Produktionstakten var så hög att man även kunde exportera operor på ett tidigt stadium.

1683 ÄR ETT VIKTIGT ÅRTAL i Neapels operahistoria. Det året anländer Alessandro Scarlatti från Rom. Han hade utnärmts till *maestro di cappella* hos vicekungen av Neapel, markis del Carpio, och därmed utmanövrerat Provenzales vilken under protester lämnade sin befattning. Det bör ha svidit för en välrenommerad femtioåttåring att behöva tråda tillbaka för en tjugotreårig Scarlatti.

Även om napolitanaren Provenzales hade haft goda framgångar med operor som *Lo schiavo di sua moglie* 1671 och *Stellidaura vendicata* 1674*, så utgjordes repertoaren före Scarlattis ankomst huvudsakligen av venetianska operor som hade adapterats både till text och musik för att passa napolitanskt kynne. Scarlattis styrka låg i att han lyckade förmå impressarierna i Neapel att beställa operor av just honom. Han red högt på sitt renommé från Rom, där han bl.a. hade varit *maestro di cappella* hos drottning Kristina, och han skulle komma att skriva hela trettiotvå operor, främst för *Teatro S Bartolomeo* under denna första period i Neapel. Denna skulle sluta 1701 när subventionerna till *S Bartolomeo* kom att dras in, och den alltmer osäkra framtiden för napolitansk opera föranledde Scarlatti att ta upp sina tidigare kontakter i Rom, Venedig och Florens.

UNDER DE SEX ÅR (1702–08) som Scarlatti var borta från Neapel, var tiden mogen för en ny generation av begåvade, konservatorieutbildade tonsättare att inta scenen. I den skaran hittar vi våra tre tonsättare till *Demofonte*:

Francesco Mancini (1672–1737), Domenico Sarro (1679–1744) och Leonardo Leo (1694–1744). Mancini debuterar på *S Bartolomeo* med *Ario-*

Leonardo Leo (1694–1744) vann tidigt framgång i sin opera-produktion som kom att omfatta både seria och buffa. Hans opera *Geneviera* framfördes av Vadstena-Akademien 1978.

visto samma år som Scarlatti lämnar Neapel och 1706 knyts Sarro till samma teater. Både Sarro och Mancini kom att stanna i Neapel medan Leo kom att överflyglas först av Scarlatti, som återkommit 1709, och efter dennes död 1725, av Leonardo Vinci och Johann Adolf Hasse. Detta ledde till att före 1730 sökte sig Leo sin utkomst i både Venedig och Rom där han i huvudsak producerade *dramme serie*, medan hans rykte som tonsättare av komiska operor fortfarande var väl etablerat i Neapel. Efter 1730, när Vinci var död och Hasse var borta från den napolitanska scenen, förenade han sig med Mancini och Sarro till en stark trio som under ett decennium skulle dominera den italienska operan.

MULTIKONSTVERKET

Att opera är ett allkonstverk är ju uppenbart, där olika konstformer och konstnärer kan ge uttryck för denna sällsamma allians mellan musik, ord, drama, rörelse och bild. Men frågan är om man någonstans i operans historia kan finna en mer sammansatt upphovsmannasituation än den

Försättsbladet till originalet av Demofonte.

i *Demofonte* som 1735 fick sin premiär på *S. Bartolomeo*. Operan kom att ha inte mindre än fyra tonsättare till denna rätt populära Metastasiotext som tonsattes ytterligare ett drygt sextiotal gånger mellan 1733 och 1836.

Vi vet inte vad som fick Carlo III att låta sina tre *maestri di cappelle* Mancini, Sarro och Leo förena sig, för att skapa denna multiopera som uruppfördes den 20 januari 1735. Dessutom engagerade man Giuseppe Sellitti (1700–1777) att skriva det komiska intermezzot *La vedova ingegnosa* att spelas mellan de två akterna. I våra dagar är Leo den kanske mest namnkunnige av dessa neapolitanska tonsättare efter Scarlatti och Pergolesi, men i dåtiden sågs Mancini som Scarlattis arvtagare. Han efterträdde denne som *real maestro di cappella* 1725. Mancinis operor spelades över hela Europa och flera av hans arior fogades in i operor av bl.a. Händel och Orlandini.

1735 var både Sarro *vice-maestro* och Leo *provicemaestro* och fördelningen av de tjugotre numren gjordes relativt jämt där Leo skrev åtta, Sarro sju och Mancini sex arior, medan ett orkesternummer och operans slutensemble inte har attribuerats till någon av tonsättarna. Sellitti fick förutom intermezzona också skriva samtliga recitativ.

De tre maestri förenades inte bara i en succession i operan *Demofonte*; de kom också att efterträda varandra som *real maestro*. Sarro utnämndes 1737 efter Mancinis död och när Sarro 1744 gick ur tiden, trädde Leo in, bara för att nio månader senare lämna operakonsten för alltid.

DEN MUSIKALISKA NIVÅN i operan är ovanligt hög i en tid när opera seria verkligen massproducerades. Man känner tydligt att en viss tävlan rådde mellan de olika komponisterna i att visa upp sin musikaliska kompetens. Även recitativet är originella där de harmoniska förloppen och växlingarna reagerar snabbt på dramats olika skiftningar och är långt ifrån den slentrian man vanligtvis får höra i 1700-talets recitativ.

Demofonte är i många stycken en slags sammanfattning av den neapolitanska operastilen efter Scarlatti och Pergolesi. Den dramatiska kraften och uttrycket i ariorna förvävar ofta, både när det gäller originella teman, rytmisk pregnans och lyriska fraser. Samtliga upphovsmän hade skolats i Neapel och dess konservatorier och de och deras verk är alla exempel på den utomordentligt höga standard som rådde vid dessa musikaliska lärosäten. Man kan lite sorgset konstatera, att när Leo går ur tiden 1744, är också höjdpunkten för denna unika musikutbildning nådd. Under den senare delen av 1700-talet försvinner de som självständiga skolor och slås samman till Real Collegio som 1826 ombildas till det nuvarande Conservatorio S. Pietro a Majella.

ANDERS WIKLUND

Anders Wiklund är professor och föreståndare vid Operahögskolan i Göteborg. Han var konstnärlig ledare för Vadstena-Akademien 1992–2000 och är Vadstena-Akademiens forskningsledare sedan 1983. Sommarens framförande av Demofonte och Fiffiga Änkan har möjliggjorts tack vare Anders Wiklunds repertoarforskning.

* Dessa operor har spelats i Vadstena-Akademien: *Lo schiavo* 1973 och *Stellidaura* 1974 och 1999

ÖDETS LOTTER – SÅNGARE

FOTO: JOHAN WESTIN

TRINE BASTRUP MØLLER, mezzosopran
Dircea i *Demofonte/Ödets lotter*
Född 1973 i Köpenhamn. **Studier** Börjar andra året i solistklassen vid det Konglige Danske Musikkonservatorium i Köpenhamn i höst. National Opera Studio, Royal Academy Opera School, London. **Engagemang** Servant i Param Vir's *ION* på Music Theatre Wales 2003, Cherubino på British Youth Opera 2002, Teodata i Händels *Flavio* med London Handel Society 2001. Har sjungit Ravels *L'Enfant et les sortilèges*, Meg Page i Verdis *Falstaff* och Veronique i Bizets *Le docteur miracle* på Royal Academy Opera. Framträdanden med Royal Philharmonic Orchestra och Academy of St. Martin in-the-Fields samt flera liedkonserter, bl.a. i »Linbury Studio« vid Covent Garden Opera. Framträdanden vid bl.a. Den Anden Opera. Har uruppfört verk på Danmarks Radio P2. **Stipendier** Betty og Valdemar van Hauens legat, Tonny Landy og Tove Hyldgaards legat, Axel Agerbys mindefond, Augustinusfonden, Beckett-fonden, Danmarks nationalbanks jubilæumsfond m.fl.

FOTO: DANIEL CARDELL

KAROLINA BLIXT, mezzosopran
Timante i *Demofonte/Ödets lotter*
Född 1975 i Stockholm. **Studier** Adolf Fredriks musikklasser, Vadstena folkhögskolas specialinriktade sånglinje, operahögskolan i Stockholm. **Engagemang** Ordet & Tonens Romansmaraton i Stockholm 2004, korist och mindre roll i Vadstena-Akademiens *Årret* 2004. Solist vid en rad konserter och evenemang, bl.a. vid Birgittajubiléets invigning i Vadstena 2003 och i en Schubertkonsert tillsammans med Linköpings symfoniorkester 2004. I november 2005 medverkar hon

som solist i Durufles requiem i Vadstena klosterkyrka och Vist kyrka i november. **Stipendier** Ulla Avefalk, Anders Sandrew, Kungliga Musikaliska Akademien.

ELISABETH BODÉN HAGLUND, sopran
Drusilla i *Fiffiga änkan/Ödets lotter*
Född 1977 i Stockholm. **Studier** Börjar tredje året på operahögskolan i Stockholm i höst, Adolf Fredriks musikklasser, Stockholms musikgymnasium, Musikvetenskap vid Stockholms universitet, Konservatorielinjen på Kulturama, Operastudio '67. **Engagemang** Korist på Drottningholms slottsteater 1998 och *Kristina från Duvemåla* på Cirkus 1999–2000. Understudy för Norina och korist i Donizettis *Don Pasquale* på Läckö slott 2002. Medverkat i »Nocturnekvällar« på Läckö slott, 2002 och 2003. **Stipendium** Ingemanssons Musikstipendium 2005.

FOTO: DOROTA WILCZEWSKA

ERIK ENQVIST, tenor
Cherinto i *Demofonte/Ödets lotter*
Född 1979 i Örebro. **Studier** Guildhall School of Music and Drama i London, Ljungskile och Vadstena folkhögskola. Mästarclasser med bl.a. Torbjörn Lillieqvist, Laura Sarti, Paul Hamburger, Graham Johnsson och Malcolm Martineau. Studerar privat för Robert Dean i London. **Engagemang** Charonte i Rossis *Orfeus* i St John's Smith Square, även i BBC Radio 3, samt Eumete i Monteverdis *Odysseus återkomst*; båda under Christian Curnyn. Konserterångare i England, Tyskland och Sverige i bl.a. Händels *Messias*, Mozarts requiem och Bachs oratorier. Har framträtt i romanskonserter, bl.a. Schuberts *Die Schöne Müllerin* och diverse nyskrivna sångcykler. Anställd i Göteborgsoperans kör

och gjorde 2005 sin skådespelardebut på Göteborgsoperan i talrollen Klas i *Enleveringen ur Serafen*. Korist i Reine Jönssons *Strändernas Svall* i Vadstena 2001. **Stipendier** Oxenfoord International.

FOTO: ENVOUGE STUDIOS

IDA FALK WINLAND, sopran
Creusa i *Demofonte/Ödets lotter*
Född 1982 i Stockholm. **Studier** Royal College of Music i London. Sång för Lillian Watson och piano för professor Nigel Clayton. Sång, cello och piano på Framnäs folkhögskola, Södra latins gymnasium, Adolf Fredriks musikklasser. **Engagemang** Solist i Bachs h-mollmässa under ledning av Peter Schreier, solist i St Pauls Cathedral i Johannespassionen med London Mozart Players, solist i uruppförandet av Christopher Mayo's *Breakfast for Barbarians* under ledning av Neil Thompson samt i Bachs a-mollmässa vid London Bach Festival m.m. Framträdanden i bl.a. Stockholms konsert- hus, Globen, Queen Elisabeth Hall och Wigmore Hall. Vann 2005 Lies Askonas singing price. Framtida solist- engagemang: bl.a. som solist med Göteborgssymfoni- kerna i Nystroems *Sinfonia del Mare*, Schoenbergs *Pierrot lunaire* med RCM Symphony Orchestra, Bath Bach Festival, St. Martin-in-the-Fields samt som Dido i Purcells *Dido och Aeneas*. **Stipendier** RCM Scholar, Josephine Baker Trust, Fredrika Bremer, Kungliga Musikaliska Akademien, Levins stiftelse, Svenska kyrkan i England, ASSI Domån/SAS stipendier för utlandsstudier.

JOHAN FÄGERLIND, baryton
Strabone i *Fiffiga änkari/Ödets lotter*
Född 1971 i Stockholm, uppvuxen i Gastorp utanför Mariestad. **Studier** Vadstena folkhögskolas musiklinje, Operaakademiet i Köpenhamn. **Engagemang** i Opera- akademiets uppsättningar bl.a. Guglielmo i *Così fan*

tutte och Figaro i *Figaros bröllop*, Junius i *The rape of Lucretia*, Rigoletto i *Rigoletto* och Alfio i *Cavalleria Rusticana*. Har bl.a. gjort Montano i *Otello* på Det Kongelige Teater, Figaro i *Barberaren* i Odense, Sirocco i *Horoskopet* på Läckö slott, Stasa Kokozow i *Greven av Luxemburg* på Göteborgsoperan. Har samarbetat med Olov Olofsson i en ny tonsättning av *Kung Eriks visor* i Västerås. Medverkade i *Kopparlagaren* på Vadstena- Akademien 2000. **Stipendier** Orttegen, Crafoord.

FOTO: FREDDY CANTOR

NIKOLA MATIŠIĆ, tenor
Demofonte i *Demofonte/Ödets lotter*
Född 1972. **Studier** Adolf Fredriks musikklasser, Stock- holms musikgymnasium, Operastudio 67, Diplomutbild- ning Royal Academy of Music, London, Masterexamen Koninklijk Conservatorium Opera Akademie Den Haag. **Engagemang** (som tenor, baryton fram till 1999): Albert Herring i *Albert Herring*, L'Arithmetique i *L'Enfant et les Sortilèges*, Don Ottavio i *Don Giovanni*, Scaramuccio i *Ariadne på Naxos* med Ungerska nationaloperan, Horace i Gounods *La Colombe* med Opera Trionfo (Holland), Turiddu i *Cavalleria Rusticana* med Opera Vildmark, Tebaldo i *Capuleti e i Montecchi* på Ice Globe Theatre, Tjekalinskij i *Spader dam* på Göteborgsoperan, Ivan i *Ärret* i Vadstena 2004. Solist med Het Residentie Bachensembles i Holland, samt i olika konsertsamman- hang runt om i Sverige. Påbörjar i september tvåårskon- trakt som Jette Parker-solist på Royal Opera, Covent Garden i London. **Stipendier** Vadstena-Akademiens Vänner, Märta Christina och Magnus Vahlquist, Anders Sandrews stiftelse, Stiftelsen Ax:son Johnson m.fl.

KARL ROMBO, tenor
Matusio i *Demofonte/Ödets lotter*
Född 1976 i Stockholm. **Studier** Börjar fjärde året på operahögskolan i Stockholm i höst, Adolf Fredriks

musikklasser, Stockholms musikgymnasium, Birka- gårdens folkhögskola, Kungliga Musikhögskolans sång- solistlinje. **Engagemang** Vid Vadstena-Akademierna Pietro Travaglia i Haydns *Eldsvådan* 2002 och Karl i Carl Unander-Scharins *Byrgilla* 2003. Senast sjungit Lelio i *La Capricciosa Corretta* av Martin y Soler på Drottningholms Slottsteater. Dessförinnan Nemorino i Donizettis *Kärleksdrycken* på Kungl. Operan vid opera- högskolans slutuppspel. 2004 Eisenstein i *Fladdermusen* på operahögskolan. Gestaltade Jesus i uruppförandet av Carl Unander-Scharins *Apostlagärning* 2004 samt medverkade i *Kärleken till de tre apelsinerna* i Aix-en- Provence. Karl har sjungit i kören på Folkoperan där han även gjort Don Curzio i *Figaros bröllop*, Barnave i Börtz *Marie-Antoinette* samt Parpignol i *La Bohème*. Konspiratör i *Ett foto av självaste tsaren* på Kungl. Operan. Solist vid en rad konserter, bl.a. i Sveriges Radio P2. Hösten 2005 sjunger han Hoffman i Offenbachs *Hoffmans Äventyr* på operahögskolan. Våren 2006 Arim i Börtz / Fellboms nyskrivna *Svall* på Kungl. Operan. **Stipendier** Folkoperans vänner, Crafoord, Ingrid och Magnus Allander, Alice Babs Musikstipendium, Familjen Tobisson, Swartlingers Advokatbyrå.

samt Monteverdis *Poppeas Kröning*, Purcells *Dido och Aeneas*, Rameaus *Pygmalion*, Glucks *Orfevs och Evrydike*, Mozarts *Don Juan Rossinis Barberaren i Sevilla* m.fl. Har medverkat vid ett flertal grammofoon-, radio-, TV- och videoinspelningar, samt forskat, bl.a. i uppförandep Praxis i Glucks operor. Har i år dirigerat Rameaus *Fedra* på Folkoperan och Martin y Solers *La Capricciosa Corretta* på Drottningholm och medverkar i Christinas Resa med Susanne Rydén och Stockholms barockensemble. Har dirigerat Melanis *Il Girello* och Pallavicinos *Bassiano* vid Vadstena-Akademierna.

FOTO: GEOFF SHIELDS

WILLIAM RELTON
Regissör/*Ödets lotter*
Studier Utbildad skådespelare och sångare. **Engagemang** Har spelat alltifrån yngste bejftäng till Hamlet. Har sjungit roller vid bl.a. Music Theatre London, Edinburgh International Festival och Theatre Royal, Drury Lane. Medverkat vid ett flertal TV- och skivinspelningar. Verksam som operaregissör sedan 1993, främst i England men även i Norden och övriga Europa. Har bl.a. iscensatt Rossinis *Barberaren i Sevilla* och *The Trafalgar Bohème* på English National Opera, *Trollflöjten*, Strauss *Läderlappen* och Offenbachs *Hoffmanns äventyr* för Diva Opera i London och Paris, *Madame Butterfly* för English Opera Festival och Brittens *En midsommarmattsdröm* på Det Kongelige teater i Köpenhamn. Anlitad som pedagog vid operautbildningarna i London och i Glasgow, på operahögskolan i Stockholm och Operaakademiet i Köpenhamn. Har i år regisserat *Pelleas och Melisande* samt Händels operor *Ezio* och *Sosarme* för London Handel Festival. Regisserade *Bassiano* på Vadstena- Akademien 2001.

PRODUKTIONSTEAM

MARK TATLOW
Musikalisk ledning och cembalo/*Ödets lotter*
Född i Wolverhampton, England, 1955. **Studier** University of Cambridge, University of London, Royal Academy of Music, National Opera Studio, London. **Engagemang** Repetitör, kormästare, cembalist och dirigent, bl.a. vid Kent Opera, Opéra de Nice och Drottningholms slottsteater. Anställdes 1989 som dirigent och lärare i musikalisk instudering på operahögskolan i Stockholm. Utnämndes 1998 till Director of Music för St Pauls School i London, men återvände 2002 till operahögskolan i Stockholm och en professur i musikalisk instudering. Musikalisk rådgivare vid Musikskolan Lilla Akademien i Stockholm. Har bl.a. dirigerat Salieris *Falstaff* och Haydns *Årstiderna* på Drottningholms slottsteater, där han under många år även varit chefs- repetitör, kormästare och cembalist. Gounods *Faust* och Mozarts *Figaros bröllop* på Norrlandsoperan samt Verdis *Macbeth* på Stora teatern i Göteborg.

CAROLINA WOLFF

Scenografi och kostym/*Ödets lotter*
Född 1974 i Vadstena. **Studier** Scenografiutbildning vid Motley Theatre Design Course, London. Fil.kand. i musikvetenskap samt universitetsstudier i dramatik, litteratur och projektledning. »Uställningsbesökare och digitala medier», DI, Blekinge Folkhögskolas konst och dramautbildning. **Engagemang** Scenografi och kostym till *Planeten Opus Opera* vid Vadstena-Akademien 2004, *Våren vaknar* vid Malmö Teaterhögskola 2004, turnéproduktionen *Lilla Don Quijote* 2005, kostymdesign till *Bubbel trubbel* vid Maximteatern 2003, rekvisitörs- och scenografiuppdrag vid Unga Klara och Parkteatern vid Stockholms Stadsteater samt scenografi för olika fria grupper i Stockholm. Scenografi och kostym till operan *Huvudsaken*, en samproduktion mellan Vadstena-Akademien och Östgötamusiken med premiär september 2005. Manus och projektleddning för dokumentärfilmen *En öppen hand* för SVT. **Stipendier** Ingrid och Magnus Allander, Sigurd och Elsa Golje, Stina och Erik Lundbergs stiftelse (Kungl. Musikallska akademien), Vadstena-Akademins Vänner.

KATRIN WAHLBERG

Maskör/*Ödets lotter*
Studier Södra Latins musiklinje, maskör på Stockholms stadsteater, IT- och mediautbildning. **Engagemang** Har skött maskeringen till nästan tjugo produktioner vid Vadstena-Akademien och varit anställd vid musikteatern i Värmland, på Pistolteatern och på Fria teatern. Maskör vid Stockholms stadsteater sedan 1989. Har arbetat på Kungl. Operan, teaterhögskolan i Stockholm, Kronobergs länsteater, operahögskolan i Stockholm, Stockholms barocksolister, Drottningholms slottsteater, *Kristina från Duvemåla* och med filmerperker samt filmerperukmakeri.

SUSANNA HOLMQVIST

Kostymateljéchef, tillskärare/*Ödets lotter*
Född 1965 i Stockholm. **Studier** Utbildad herrskräddare, Teaterkostymens historia på DI samt korsettsömnad. **Studier** Skapat kostymer åt bl.a. Comedigruppen och guiderna vid Vadstena slott. Skräddare för *Così fan tutte* vid Västerås sinfonietta och bl.a. *Marie-Antoinette*, *La Traviata* och *Jeppe på berget* på Folkoperan. Skräddare till Dramatens produktioner 1999–2004, bl.a. *Cyrano*, *Spöksonaten* och *Köpmannen i Venedig* samt till *Chess* på Cirkus 2001–2002. Tillskärare och ateljéchef på Sörmlands Musik- och Teater för bl.a. *Dollys beauty-shop* 2003, *Carmina Burana* 2004 och *Prinsessan Sorgfri* 2005. Chef för Vadstena-Akademins kostymateljé sedan 1992. Bosatt i Vadstena där hon har ett eget skrädderi.

MARIA ROS PALMKLINT

Ljusdesigner/*Ödets lotter*
Född 1972, uppvuxen i Göteborg. **Studier** Teaterteknisk linje på Dramatiska institutet. **Engagemang** Ljusdesign till Kenneth Kvarnströms dansföreställningar *325,4 kg*, *Fragile*, *Feel my breath* och *Blind me* samt *NaC1H2o* för Cullbergbaletten, *Strändernas sval* på Vadstena-Akademien, *Adjö herr Muffin* på Västerbottenteatern. Belysningsmästare på Orienteatern, Folkoperan, Dansens hus och Riksteatern. Har tidigare varit ljusdesigner vid flera produktioner på Vadstena-Akademien.

MUSIKER**FREDRIK FROM**

Konsertermästare/*Ödets lotter*
Född 1974 i Hässelholm. **Studier** 4 år musikerlinje i Göteborg, 1 år Diplom kammarmusik RCM London. **Engagemang** Sedan 1998 verksam som barockviolinist. Regelbundet aktiv i följande ensembler: Concerto Copenhagen – konserter i Danmark, Sverige, Norge, Finland, Tyskland, Holland, Belgien, Frankrike, Ungern, Slovenien och Brasilien, samt CD-inspelningar. New Dutch Academy (den Haag) – konserter i Holland, Belgien, Slovenien och Italien, samt CD-inspelningar. Ensemble Corund (Luzern) – konserter i Schweiz och USA, Drottningholms Barockensemble. Fåfång anlitad som konsertmästare i Öresundsregionen vid passioner och mässor. **Stipendier** KMA:s utlandsstipendium 99–02.

JULIA DAGERFELT

Violin/*Ödets lotter*
Född 1981 och uppvuxen i Bälinge, Södermanland. **Studier** Utbildad vid musiklinjen på gymnasiet i Nyköping för Mehrdad Allagha och Lunnevals folkhögskola för Mats Strand. 2002 började hon studier vid Kungliga Musikhögskolan med studier för Anna Lindal och Tale Olsson. **Engagemang** Har deltagit vid seminarier i barockviolin för Ann Wallström. Är engagerad i olika kyrkor och orkesterföreningar.

SARA TOFTGÅRD

Viola/*Ödets lotter*
Född 1980 i Motala. **Studier** Tog sina första fiollektioner för Kerstin Kohlus i Vadstena. Musikgymnasiet De Geer i Norrköping och två år på Lunnevals folkhögskola i Östergötland. Började instrument- och ensemblelärarprogrammet på Kungl. Musikhögskolan 2001, där hon spelar violin för Ann Wallström. Ett års studier på musik-konservatoriet i Perugia, Italien. **Engagemang** Spelar violin i Cosmorkvartetten, som bl.a. framträtt som förband till popgruppen Kent på deras konsert på Stockholm Stadion 2003.

EMMA-LINA ISAKSSON

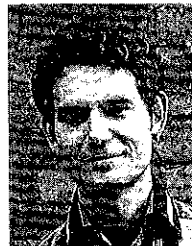
Violin/*Ödets lotter*
Född 1982 i Leksand. **Studier** Musikkonservatoriet i Falun för Gunnar Crantz, musikerutbildning på Kungliga Musikhögskolan för professor Leo Berlin. Höll hösten 2004 examenskonsert på Historiska museet. Till hösten väntar fortsatta studier på Musikhögskolan vid Göteborgs Universitet. **Engagemang** Emma-Lina har spelat mycket kammarmusik, varit på sommarturné med pianotrio, klarinettkvintett och stråkkvartett. 2000 var hon solist med Sundsvalls Kammarorkester.

FOTO: PETERSSON-THYBOLL

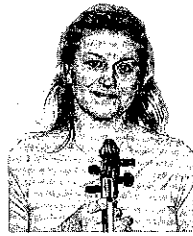
CHARLOTTA LINDGREN
Altviolinist/*Ödets lotter*

Född 1974, uppvuxen i Täby. **Studier** Musikerexamen Bachelor of Music with commendation vid Birmingham Conservatoire, juni 2000, där studerade hon modern viola för James Sleigh och barockviola för Anette Isserlis. Har varit stipendiat vid Franz Liszt Hochschule Weimar, Tyskland och gjort påbyggnadsstudier vid Kungliga Musikhögskolan. **Engagemang** Hon har en stor kärlek till kammarmusiken och föredrar därför också kammarorkestrar framför större konstellationer. Har givit solokonsert i såväl Tyskland, Norge, England som Sverige. Medverkat som frilansmusiker i flera produktioner i Uppsala kammarorkester, Västerås sinfonietta, SAMI och Jämtlandsmusiken. **Stipendier** Frimurarordens musikerstipendium m.fl.

JACOB BARTILSON
Kontrabasist/*Ödets lotter*

Född 1972 i Karlskrona. **Studier** gick ut Musikhögskolan i Malmö 2004 där han studerade för Olle Davidsson och Erik Zepperzuer. Har även studerat på Göteborgs musikhögskola för Jan Alm. **Engagemang** Jobbar som frilansmusiker. Har jobbat med Malmösymfoniorkester, Själlands symfoniorkester, Kungliga operan i Köpenhamn, Malmö opera och musikteater, Helsingborgs symfoniorkester och Camrata Nordica. Har uppträtt som solist vid ett par tillfällen med Lunds nya Kammarorkester. Jobbar även som ensemblelärare i Lund på Katedralskolan. **Stipendier** Tre gånger av musikhögskolan, två år i rad av Nordic Music Academy m.fl.

SOFIA WÄNSTRÖM
Violinist/*Ödets lotter*

Född 1972 i Järfälla. **Studier** Musiker-, pedagog-, barock- och violinstudier vid Kungliga Musikhögskolan för bland andra Harald Thedéen och Ann Wallström. **Engagemang** Frilansar som violinist både på modern fiol och barockfiol och arbetar också som fiol- och ensemblelärare vid Kulturskolan Stockholm. Sedan 2001 är Sofia konsertmästare och instruktör i Järfälla symfoniorkester. Har haft solistuppdrag med Järfälla symfoniorkester, Saltsjöbadens Orkesterförening, Sit Tomas Orkesterförening och i Voronezj, Ryssland, med konserter av Bruch, Mozart, Bach och Vivaldi. Framträder på barockfiol med Stockholms barockorkester, Barockensemblen Tre Kronor och har tidigare deltagit vid Vadstena-Akademiens uppsättningar 1997 och 2000.

JAMES DUDDLE
Repetitör och cembalist/*Ödets lotter*

Född 1980 i Norwich, England. **Studier** Royal College of Music, London. Piano för John Barstow, orgel för Margaret Phillips och orkesterdirigering för Neil Thomson. Ett år som repetitörstudent vid operahögskolan i Stockholm. **Engagemang** Repetitör i Vadstena-Akademiens *Ärret*, *Fedra* på Folkoperan och *La capricciosa corretta* på Drottningholm.

HANNA SANDSJÖ
Violin/*Ödets lotter*

Född 1975 i Malmö. **Studier** 5-årig musikerutbildning vid Malmö musikhögskola för Wieska Szymczyńska. **Engagemang** Har arbetat som frilansmusiker i bl.a. Göteborgsoperans orkester, Jönköpings sinfonietta och Helsingborgs symfoniorkester. Hon har även medverkat i operaföreställningar på Ystadoperan och Läckö slottsopera. I år deltar Hanna för tredje gången i en operauppsättning på Vadstena-Akademien.

BRITTA SWANBERG
Violinist/*Ödets lotter*

Född 1976 i Bollnäs. **Studier** för Karl-Ove Mannberg och Henryk Kowalski vid Kungliga Musikhögskolan, för Peder Elbaek vid konservatoriet i Köpenhamn, samt för Dona Lee Croft vid Royal College of Music i London. **Engagemang** Har varit anlitad som frilansmusiker i olika sammanhang, bl.a. i Norrköpings symfoniorkester, Gävle symfoniorkester, Uppsala kammarorkester och Västerås sinfonietta.

FOTO: KATARINA WIDELL

KATE HEARNE
Cellist och blockflöjtist/*Ödets lotter*

Född 1979 på Irland. **Studier** Kate Hearne studerar barockcello och blockflöjt vid Kungl. Musikhögskolan. Lärare är Chrichan Larson och Dan Laurin. Har studerat cello vid DIT Conservatory of Music and Drama och blockflöjt vid Royal Irish Academy of Music i Dublin, där hon tog examen 2002 med klassens högsta betyg. **Engagemang** Framträder regelbundet som solocellist med Irish Baroque Orchestra, Irlands enda professionella barockorkester. Har även arbetat med European Baroque Academy of Ambronay, Drottningholms barock-ensemble, Britten Pears Baroque Orchestra och Amherst Baroque Academy Opera. Tillsammans med dessa grupper samt mindre kammarmusikkonstellationer har hon arbetat med artister som Lucy van Dael, Monica Huggett, Emma Kirkby, Richard Egarr, Sergio Azzolini, Paul Mc Creesh och Andrew Lawrence King. Som blockflöjtist är Kate efterfrågad både som solist och kammarmusiker. 2004 gav hon en mycket uppskattad solokonsert vid en stor festival för samtida musik i Dublins konserthus. Hon har också medverkat på flertalet inspelningar i TV och radio, däribland en solokonsert med Irlands radiosymfoniker.

ALKUIN LINSEHOFF
Cellist/*Ödets lotter*

Född 1985 i Stockholm. **Studier** Studerade vid musiklinjen, Södra Latins gymnasium i Stockholm och spelade samtidigt för Tamara Beliaeva-Bohlin. Sedan hösten 2004 på musikhögskolan i Malmö för Hege Waldeland. **Engagemang** Han har under läsåret 2004/2005 medverkat i Hurra barockorkester under ledning av Peter Spissky.

Barock SHOP

PERFORMANCE AV DESIGNSTUDENTERNA I KURSEN KOSTYMDISIGN FÖR SCEN, 2006

SVEN ÅBERG OCH SIGNE SANNEK LUND UNDER IMPROVISATIONSWORKSHOP I STOCKHOLM, 2006

BAROCKSHOP

PERFORMANCE I EN AKT

Musik ur *Bassiano* (Pallavicino, 1682), *Don Juan 1669* (Melani, 1669), *Messalina* (Pallavicino, 1680), *Salome* (Stradella, 1675), samt delar av *O dolcezz' amarissime* (Rossi, 1614). Övrigt material har improviserats fram av ensemblen under workshopen.

Musikalisk ledare Sven Åberg

Regi Helena Röhr

Koreografi Clara Nylén

Sångare

Åsa Danielsson – sopran

Signe Sannem Lund – mezzosopran

Martin Vanberg – tenor

Robert Vetander – baryton

Orkester

Sven Åberg – musikalisk ledare och teorb, luta, barockgitarr m.m.

Peter Lönnerberg – cembalo, orgel

Magnus Lanning – barockcello

Dohyo Sol – teorb, ärkeluta, barockgitarr

MED EN EXPERIMENTERANDE INSTÄLLNING till såväl barockarior ur Vadstena-Akademiens notbibliotek som till improvisationer över nutida texter från populärkulturen, möter sångare och musiker designstudenter från Linköpings universitets sommarkurs »Kostymdesign för scen». Mötet redovisas i tre performances som uppförs på Vadstena Gamla teater.

ETT RESULTAT AV EXPERIMENTLUSTA OCH KVALIFICERAD FORTBILDNING

Barockshop är en workshop för sångare och musiker 29 juni–10 juli i Vadstena. Under två dagar i juni genomfördes också en musikalisk improvisationsworkshop på Kungliga Musikhögskolan i Stockholm under ledning av Sven Åberg och slagverkaren Anders Åstrand. Producent och scenansvarig för *Barockshop* är Annica Sandh. Kostymerna är skapade av studenter på kursen »Kostymdesign för scen» som ges av filosofiska fakulteten på Linköpings universitet. Kursen leds av professor Ulla Eson Bodin och administreras av Karin Schuback. Medverkande studenter: Amanda Cardell, Kajsa Eriksson, Ann-Sofie Granström, Madelene Gunnarsson, Anna Kjellsdotter, Anna Larsson, Caroline Molve, Nina Petersson, Ingeborg Ugland, Kristin Winander. Lärare/föreläsare: Fredrik Gunve, konstnär. Carin Bartosch Edström, tonsättare. Annika Wikevand, klädförmgivare. Anders Wiklund, professor och föreståndare vid operahögskolan i Göteborg samt forskningsledare vid Vadstena-Akademien. Robin Karlsson, maskör.

FÖRESTÄLLNINGEN PÅGÅR ca 45 minuter. Ingen paus. Onummerade platser. Av hänsyn till artisterna och av upphovsrättsliga skäl är fotografering och bandupptagning från salongen inte tillåten. Glöm inte att stänga av mobiltelefonen!

MER ÄN ORD KAN FÖRKLARA

BAROCKSHOP ÄR EN WORKSHOP för sångare och musiker. Utgångspunkten är att undersöka och frigöra gränser mellan gammalt och nytt, brett och smalt, rationellt och irrationellt. Sångtexter från operalitteraturen kan verka ytliga och meningslösa med upprepningar och lättsamma rim. Detsamma kan sägas om dagens schlaggers och dansbandslåtar. Men under ytligheten kan finnas ett djup där känslan kommer ifrån. Eller är texterna och sångerna/ariorna bara ytliga konstruktioner, vars enda mål är att, via våra hjärtan och tårkanaler, få oss att vilja sjunga med i refrängen?

*Väntande, längtande, efter en älskad vän
ger plågor utan måtta, utan måtta, utan måtta*
PALLAVICINO, 1682

*Du fattas mig, jag saknar dig,
mer än ord kan någonsin förklara*
LASSE STEFANZ, 2002

KAN MUSIKEN OCH DET SCENISKA SPRÅKET lyfta en »banal« text till att bli allmängiltig och gripande? Ur Vadstena-Akademiens notarkiv har vi valt fyra arior ur 1600-talsverk som speglar 1600-talets människor. Hur hittar vi ingången till den tiden och hur hittar vi kärnan i barocken genom våra personliga röster och tolkningar?

För regin står Helena Röhr.

– Utifrån olika musikaliska variationer kommer sångarna att arbeta med texter som handlar om förvecklingar mellan människor, olycklig kärlek, ensamhet och längtan. Jag vill få sångarna att gå djupare in i ariorna och nutids-texterna, tagna bland annat från kontaktannonser, dikter och dansbandsmusik.

– En utgångspunkt är barockens förhållnings-sätt till text. Barockmusikernas mål var att musiken skulle ge möjlighet till en förhöjd, personlig läsning av texten. Med utgångspunkt från sång-

arnas läsarter arbetar vi oss fram till ett musik-språk där den spontana, personliga impulsen tillåts att vara levande, säger musikaliske ledaren Sven Åberg.

SÅNGARNA OCH MUSIKERNA får under tolv dagar gå djupare in i barocksången och barockmusiken samt improvisera över populärkulturella texter. Ytterligare en aspekt utforskas genom rörelse – hur kan musiken uttryckas fysiskt och hur kan känslorna uttryckas genom kroppen? Clara Nylén, som svarar för koreografi och rörelse-improvisationer, redovisar inga färdiga steg för sångarna – istället vill hon locka fram musikens fysiska uttryck ur sångarna.

– Min uppgift är att få sångarna att själva ge musiken rörelse, att uppleva att den sitter i deras kroppar.

Sångarna och musikerna möter sedan designstudenterna från kursen »Kostymdesign för scen« i en performance på Vadstena Gamla teater.

HELENA RÖHR, SVEN ÅBERG, CLARA NYLÉN

Fri improvisation för att söka en form. 9–10 juni höll Sven Åberg och slagverkaren Anders Åstrand en workshop på KMH i Stockholm som en förberedelse inför sommarens Barockshop.

LINKÖPINGS UNIVERSITET & VADSTENA-AKADEMIEN GÅR ÖVER GRÄNSERNA

En kostymdesigner måste ha kunskap om textil och kunna behärska klädformgivning. Att tolka karaktärer och visuellt omsätta textila uttryck i kläder för scen är en kunskap branschen har stort behov av. Om detta undervisar vi i Vadstena.

IDÉN TILL KURSEN är sprungen ur ett samtal mellan Carin Bartosch och Ulla Eson Bodin sommaren 1996. Året innan hade de arbetat med Donizettis *Det lyckosamma sveket*, Carin med textöversättning och Ulla som kostymdesigner.

– Jag gillar dina kostymidéer! Jag är inte endast översättare – jag är tonsättare också! Jag vill skriva musik till dina kläder! sade Carin.

FILOSOFISKA FAKULTETEN vid Linköpings universitet startade 1999 workshop i kostymdesign som sommarkurs, förlagd till Vadstena. Sedan 2001 är den en högskolekurs, »Kostymdesign för scen, 5 poäng«. Närheten till Vadstena-Akademierna och dess operauppsättningar ger plats för kreativitet och konstnärliga utmaningar.

REDAN FÖRSTA ÅRET visade det sig att idéerna flödade. En student skapade dräkter som förhindrade vissa rörelser, exempelvis en klänning med långt släp framtill, som endast tillät bäraren att förflytta sig baklänges. Avsikten var att tolka och förstärka den hämmande och osäkra unga Salome. Det fick regissören Nils Spangenberg att utbrista:

– Tänk att kostym kan ge regil

UNDER ÅREN har kursdeltagarna givit en performance på Vadstena slott, där dräkterna har kunnat ses i ett offentligt sammanhang. I år införlivas »Kostymdesign för scen« med *Barockshop* på Gamla teatern. Kursdeltagarna tolkar och gestaltar kostymerna till de karaktärer som framträder

på scenen. Samarbetet är ett startskott på en experimentell verksamhet, där unga designers och konststuderanden från olika utbildningar möts i gränsöverskridande, utmanande projekt för att utveckla framtida sceniska uttryck.

DE FLESTA STUDENTER som söker kursen går på utbildningar i textil och mode; Konstfack, HDK och Textilhögskolan i Borås. Kursen syftar till att orientera studenterna inom det musikaliska området, både musikaliskt och visuellt. Tyngdpunkten ligger vid den egna tolkningen, där studenten får individuell handledning. De arbetar med helheten i ett musikaliskt verk och placerar kostymen i ett sceniskt sammanhang.

Studenterna får också lära sig att förstå tonsättarens redskap för att hitta nya dimensioner till sitt eget skapande. Föreläsningar i musikteori, musikhistoria, workshops med partiturläsning samt performanceövningar inleder kursen som övergår i praktiska moment.

ULLA ESON BODIN
professor, kursledare

Kostymperformance vid Vätterns strand 2005.

MED MUSIKDRAMATIK PÅ SCHEMAT

ETT SAMARBETE mellan Östgötamusiken och Vadstena-Akademien har gjort det möjligt att bjuda Östergötlands 10–13-åringar på fullskalig opera med fyra sångare och nio musiker. Nyskrivna operan *Huvudsaken* går på turné i skolorna i höst.

HUVUDSAKEN

Huvudsaken är avslutningen av ett projekt som påbörjades redan sommaren 2003. Då gick startskottet för ett treårigt pilotprojekt i Östergötland med syfte att introducera metoder för att använda musikdramatik som ett pedagogiskt verktyg i grundskoleundervisningen. Vadstena-Akademiens mål för satsningen på opera för barn och unga är att sprida nyvunna kunskaper från Reseo, ett europeiskt nätverk för opera-

utbildning, bl.a. genom kompetensutveckling av lärare i grundskolan, fortbildning av artister till operaintroductoryer och att utveckla pedagogiken för att göra detta. Vår ambition är att ge en ung generation tillgång till musikdramatik som ett roligt verktyg vid studier och inläring – samt att ge nycklar till opera genom att skapa bra möten med konstformen. Förhoppningen är att detta projekt får del i att skapa ett förnyat pedagogiskt tänkande i den svenska skolan genom att visa på möjligheterna att använda musikdramatik som skapande verktyg och kunskapskälla.

Lärarseminarier

Tack vare fondmedel från Gertrude och Ivar Philipsons stiftelse kan vi erbjuda lärare av olika slag i Östergötland, gratis fortbildning på Vadstena slott i sommar. Musikdramatikens skapandeprocesser kan handla om samverkan, lyssnande, koncentration, kropps- och rumsmedvetenhet, improvisation, tolkning och analys. Seminarielidare är Markus Kosuch, en av grundarna till Reseo. Han är sedan 1992 verksam som lärare på operahus, universitet och lärarutbildningar i Tyskland och Schweiz. Sommaren 2003 höll han en motsvarande workshop i Vadstena.

Kostymskiss av Carolina Wolff till rollen Kasa i *Huvudsaken*. Bilden är bearbetad.

HUVUDSAKEN

Musik Carin Bartosch Edström

Libretto Kerstin Perski

Dirigent och cembalo Olof Boman

Regi Pontus Plænge

Scenografi och kostym Carolina Wolff

I rollerna

Kasa – Karin Westberg, mezzosopran

Iris – Madeleine Barringer, sopran

Hans – Daniel Buckard, tenor

Peter – Lars Johansson Brissman, baryton

Orkester

Östgöta blåsarkvintett:

Cecilia Langemark – flöjt

Bela Tarrodi – oboe

Dan Larsson – klarinett

Andreas From – fagott

Rolf Ullbrandt – horn

samt

Emelia Erlandsson – violin

Beata Söderberg – cello

(NN – viola)

HETTAN LIGGER TUNG över den lilla staden. För de bästa kompisarna Hans och Peter har sommarlovet just börjat. Framför dem ligger dagarna tomma och fulla av möjliga äventyr. Men allt är inte som det brukar vara. Peter är fylld av en ny oro, som Hans inte känner igen. Stadens tokiga tant, Kasa, tycks ha sina egna planer vad gäller pojkarnas sommar. Och när Peters uppmärksamhet dras till den nakenbadande flickan Iris växer oron till en febrig längtan.

KOMPOSITÖREN CARIN BARTOSCH EDSTRÖM har i *Huvudsaken* tonsatt allt från pojklekar och pirrande kärlek till magiska formler och bångstyriga armar och ben.

– Första gången ett uttryck dyker upp väljer jag kanske att instrumentera det med flöjt, oboe och violin och nästa gång ligger temat i horn, viola och cello med en förvrängd rytm och då är upplevelsen av samma uttryck annorlunda. På så sätt har man olika musikaliska byggstenar och lager som flyter in och ut i varandra och ger orden och handlingarna en ny dimension. Enskilda toner i sig »betyder« inget, men det är när tonerna utveckas till temata som jag som tonsättare ger dem en aldeles särskild innebörd. Då blir kompositionen en lek med musikaliska färger och klanger, säger Carin Bartosch Edström.

Librettot till *Huvudsaken* är inspirerat av Thomas Manns novell *Utbytta huvuden* och är skrivet av Kerstin Perski:

– I *Huvudsaken* vill jag hylla växandet. Den magiska, smärtsamma och ibland våldsamma process som varje ung människa måste gå igenom för att bli en egen person. Längtan efter att skilja ut sig från den andra. Skräcken för att stå där, ensam. För vem är jag utan min bästa vän? Vem är jag i mötet med en annan? Och ännu mer skrämmande. Vem är du? Berättelsens nav är en förundran över denna magiska »förlösning«, där de flesta av oss, barn som vuxna, märkligt nog, kommer ut på andra sidan, helskinnade, säger hon.

Östgötamusiken
www.ostgotamusiken.se

Projektet sker i samarbete med Stiftelsen Östgötamusiken.

Huvudsaken spelas runt om i Östergötland mellan 24 september och 22 oktober.

Offentligt uruppförande sker på Vadstena slott den 24 september.

ETT SLOTT SOM INSPIRERAR

VADSTENA-AKADEMIENS föreställningar ges i Bröllopsalen på Vadstena slotts andra våning. En god akustik gör salen till en utmärkt spelplats för opera. Att spela opera i en kulturmärkt byggnad där man inte får röra vid väggarna, än mindre fästa något i dem, inte heller skruva eller spika i golvet kan vara en utmaning för scenografer och det scentekniska teamet. Men oftast sporras kreativiteten av begränsningar. Salens speciella utseende är också en källa till inspiration. De målade bårderna troligen utförda av Arendt Lambrechtz i början av 1590-talet, har inspirerat några av Vadstena-Akademiens scenografer. I *Byrgitta* (Carl Unander-Scharin, 2003) lät Peder Freij mönstret från en av bårderna gå igen i scenkostymerna och året dessförinnan lät Magdalena Stenbeck mönstret anas i Arnafas klänning i kortoperan *Arnafa – kastad i havet* (Jesper Nordin, 2002).

SÅNGPEDAGOGEN INGRID MARIA RAPPE kände inspiration den där kvällen 1964 när hon såg Bröllopsalen bada i kvällssolen och fick idén till det som blev Vadstena-Akademien. År 1654 bjöd drottning Kristina ett italienskt operasällskap under ledning av kompositören Vincenzo Albricci

Ida Falk Winland som sjunger rollen Creusa repeterar inför Ödets lotter. Bårdernas mönster i Bröllopsalen...

...använde sig scenografer Peder Freij av, till scenkostymerna i Byrgitta, 2003.

att komma till Stockholm. Men pesten bröt ut i huvudstaden och sällskapet hamnade i stället i Vadstena där de förmodligen uppförde sina operor på slottet. Senare samma år abdikerade Kristina och for till Rom. Där beställde hon år 1669 en opera av kompositören Alessandro Melani som blev den första kända Don Juan-operan. Vadstena-Akademien spelade den på slottet 1986 under titeln *Don Juan 1669*.

PÅ VADSTENA SLOTT utspelar sig också *Hertig Magnus och Sjöjungfrun* av Ivar Hallström, en av Vadstena-Akademiens största publiksuccéer. Slottet anlades 1545 och var från början avsett som försvarsanläggning, men byggdes efter ett par år om till residens för Gustav Vasas son Magnus, hertig av Östergötland. Magnus bror, Johan III, inledde en ombyggnad till renässansstil som fullbordades av änkedrottning Hedvig Eleonora. Efter hennes död 1715 upphörde slottet att vara kungligt residens och har därefter bland annat använts till magasin och till en linnevävnadsfabrik. Idag rymmer Vadstena slott förutom Vadstena-Akademiens verksamhet även utställningslokaler, museum, landsarkiv och stadens turistbyrå.

EN TEATER GENOM TIDERNA

ALLEDELES INNANFÖR KLOSTERMUREN döljer sig en teater från mitten av 1800-talet. Två läktare leder blickarna ner mot scenen som ramar in av ett proscenium från vilket två herrar bligr ner.

Man trodde länge att det var kronbränneri-inspektör Olof Regnstrand med borgmästare Bååth som avbildats i de båda porträtten. Olof Regnstrand lät nämligen uppföra teatern år 1825. Men när Regnstrands son Olof Ulrik, som tillsammans med byggmästare Öhrström 1847 bl.a. lät bygga ett nytt proscenium, tillkom troligen de bägge porträtten som alltså snarare föreställer de båda sistnämnda.

NÄR TEATERN 1882 STÄNGDES av brandskyddsskäl passade den katolske patern Karlén på att hyra den. Han lät den sedan stå oanvänd, förmodligen för att han ansåg det olämpligt att bedriva teaterverksamhet på vigd jord. Teatern köptes av staten och kom inte förrän 1940 att åter igen användas som teaterlokal. Den ståtliga återinvigningskvällen skildras i Dagens Nyheter av signaturen Bang. »Kväll fladdrade där ingen tvätt i den smygande novembervinden. I kväll skimrade alla Vadstenas silverrävar över damernas axlar när de strävade över kullerstensgården i skuggan av Birgittakyrkan och läroverket, och ordnarna blänkte diskret.« Riktigt så tjugigt som förr var det dock inte.

Det kunde fröken Klara Larsson som sålde spetsar mitt emot teaterbyggnaden intyga. Som barn såg hon många föreställningar på teatern.

»De kommo inte åkande i sådana här plåt-dosor som nu för tiden, skall jag säga, det var bra mycket grannare när de svängde upp i eleganta ekpajer – d.v.s. herrskapsfolket, de underlydande sågo minsann inte ut så att de kunde gå på teaterföreställning.« berättar hon för Bang.

VADSTENA-AKADEMIEN HAR SEDAN 1968 spelat på teatern. Ingrid Maria Rappe, akademiens grundare, såg tillsammans med Riksantikvarieämbetet till att loger, värme och vatten installerades. Tack vare en donation från »The Barber Osher Pro Suecia Foundation« kunde man 2001 installera fiberoptisk ljusutrustning, kopiera originalridån samt utrusta teatern med en grunduppsättning scenbilder enligt 1800-tals teaternas manér. Sedan i år är också Vadstena-Akademien/Gamla teatern medlem i »Perspectiv«, en europeisk sammanlutning för historiska teatrar.

Nyttillskotten kanske även hade tilltalat fröken Klara Larsson. För Bang vittnar hon om att det varit kallt och mörkt i salongen när hon som barn besökte teatern. På Bangs fråga om vad man hade för belysning lyder svaret: »Fotogen, min bästa.«

FÖRENINGEN VADSTENA- AKADEMIENS VÄNNER

Föreningen Vadstena-Akademiens Vänners syfte är att stödja Vadstena-Akademien genom medlemsavgifter och gåvor såväl som att sprida information om verksamheten. Föreningen startade 1976 och har idag omkring 600 medlemmar. Vänföreningens stöd och entusiasm betyder mycket för Vadstena-Akademien och har i hög grad medverkat till dess utveckling. Ordförande är ambassadör Magnus Vahlquist.

Medlemsförmåner

Vadstena-Akademien har aldrig haft svårt att vinna vänner. Att strukturera denna vänskap och kanalisera dess inneboende dynamik var anledningen till bildandet av Föreningen Vadstena-Akademiens vänner. Förutom att du genom ett medlemskap stödjer Vadstena-Akademiens verksamhet, erbjuds du även

- Förförköp av biljetter till Vadstena-Akademiens föreställningar
- Information först av alla om Vadstena-Akademiens spelplan
- Vadstena-Akademiens Vänförenings medlemsblad
- Inbjudan till Vänföreningens årsmöte med middag och exklusiv introduktion till efterföljande föreställning
- Inbjudan till operaresa i Vänföreningens regi

Medlemskap och årsavgifter

Medlemsavgiften är 200 kronor/år, 300 kronor för par/år, ungdomar under 25 år betalar 100 kronor/år, företagsmedlem 5000 kronor/år och ständigt medlem 1600 kr.

Avgiften betalas till Vadstena-Akademiens vänner på pg 28 37 74 – 8. Gåva för direkt stöd till Vadstena-Akademiens verksamhet kan sättas in på samma konto. Kontakta gärna Christer Casell i Vänföreningens styrelse på nummer 0143-141 22 för ytterligare information.

Köp en stol!

Slå dig ned och njut av Vadstena-Akademiens och de unga artisternas nyskapande och spännande scenkonst! Nu sitter du dessutom bekvämt i Bröllopsalen på Vad-

stena slott som utrustats med salongsstolar tillverkade av Källemo. Stolen har tack vare tidlös design och ergonomiskt utförande belönats med Sveriges Arkitekters utmärkelse »Guldstolen 2002«. Du kan stödja Vadstena-Akademien genom att »köpa« din egen stol för 1500 kr och får då ditt namn ingraverat på stolens ryggstöd. Vi kan inte garantera att man får sitta på just sin egen stol under föreställningen, men personer runt omkring ser ditt namn på ryggstödet framför och vet att du stöder Vadstena-Akademien och den unga operakonsten! För mer information kontakta Vänföreningens kassör Christer Casell via e-post till: casell.014314122@telia.com eller hämta en blankett vid ingången till någon av våra föreställningar.

Vänföreningen stöder inte bara Vadstena-Akademien ekonomiskt utan hjälper också till i publikarbetet i samband med föreställningar och konserter. Förra sommaren sålde Daga Lamberth Broman och Christer Casell den nya vänföreningsboken i samband med invigningen av den nya borggårdsscenen.

TACK TILL ALLA SOM LÅTER VISIONER BLI VERKLIGHET!

OFFENTLIGA ANSLAGSGIVARE Riksdagens kulturutskott, kulturdepartementet, Statens kulturråd samt Östsam/Östergötlands läns landsting och Vadstena kommun.

FONDER OCH STIPENDIEGIVARE Statens kulturråds tonsättarstöd, Ingrid och Magnus Allanders fond, Helge Ax:son Johnsons stiftelse, Inge-Britt Gustafson, Stiftelsen framtidens kultur, Gertrude och Ivar Philipsons stiftelse, Riksbankens Jubileumsfond, The Barbro Osher Pro Suecia Foundation, Föreningen Vadstena-Akademiens Vänner, Märta-Christina och Magnus Vahlquist, Ulla Avefalk, Gerhard Bona, Rolf Gunnarsson samt Ingrid Maria Rappes fond.

DE ADERTON

TACK OCKSÅ TILL

Kungliga Operans måleri och snickeri, Kungliga Musikhögskolan, Operahögskolan i Stockholm, Norrköpings symfoniorkester, Östgöta Blåsarsymfoniker, Shakespeare på gräsgården, Vadstena folkhögskola, Vadstena Turistbyrå, Vadstena Kulturcentrum, IOGT-NTO, Korpen, Jan Ekstedt på Riksteatern, Gerhard Bona, Lars Båkman, Paul Girgensohn, Tomas Jönsson, Magumi Kamata, Roger Larsson, Mikael Lasses, Per Rydberg, Vadstena-Akademiens Vänner, Ögontröst och alla våra samarbetspartners.

VADSTENA-AKADEMIEN ÄR:

Konstnärlig ledare Nils Spangenberg **Vd** Stina Westerberg **Forskningsledare** Anders Wiklund **Producent** Terese Lindström **Producent/marknadsförare** Annica Sandh **Projektledare särskilda projekt** Margot Lande (föräldraledig) **Kostymateljéchef** Susanna Holmqvist **Lokal- och materielansvarig i Vadstena** Ylva Axén

PROJEKTANSTÄLLD PERSONAL

Hanna Fjällman (redaktionellt arbete), Frida Gustafsson, Lotta Kristiansson (kansliföreståndare), Anna Söderbäck (projektledare, Borggårdsfestival, Re:Orient-samarbete).

SOMMARKANSLI

Marianne Gottlander (produktionsassistent), Lina Ekström (kansliassistent), Kristina Alvskog, Hilda Sterner (föreställningsvärdar), Staffan Sjöstrand (instrumentansvarig), Eric Karlsson, Jakob Rose (vaktmästare), Bo Ludvigsson, Py Huss, Veronica Lilja (soppkök), Oscar Düring (städning).

VADSTENA-AKADEMIENS STYRELSE

Thord Söderlund (ordförande), Anders Agnemar, B Tommy Andersson, Mikael Arosenius, Britt Marie Aruhn, Irma Görtz, Sven-Eric Hallbeck, Lars Jagerfelt, Mille Milnert, Magnus Vahlquist, Barbro Wallgren, Björn Eriksson (adjungerad).

VADSTENA-AKADEMIENS KONSTNÄRLIGA RÅD

Stina Ancker, B Tommy Andersson, Susanne Rydén, Ann Wallström, Nils Spangenberg.